

Aktuelni problemi

NEKE TEZE IZ PREDLOŽENOG MIROVINSKOG SISTEMA

Pravo na mirovinu i visina mirovine treba da zavise o trajanju i visini ulaganja u fond. To bi trebala biti osnovna mjerila za određivanje visine mirovine. Dakle, količina i vrijednost radnog doprinosa pojedinog osiguranika zajednici.

Krug osiguranih lica

Mirovinskim osiguranjem obuhvaćaju se: lica u redovnom radnom odnosu, izborna lica, članovi zanatskih i ribarskih zadruga, umjetnici, filmski radnici, advokati, svećenici i druga lica određenih kategorija samostalnih djelatnosti, kao i članovi njihovih porodica.

Samostalne zanatlije uključuju se kao nova kategorija osiguranika u opće mirovinsko osiguranje.

Osnovica osiguranja

Radi određivanja obaveza (doprinosa) i prava (mirovina) osiguranika ustanovljuju se osnovice osiguranja. One se utvrđuju u fiksnim iznosima, a

svaka osnovica odgovara određenoj grupi ličnih dohodaka.

Proporcija između osnovica osiguranja i srednjeg iznosa odgovarajućih grupa ličnih dohodaka uspostavlja se na nivou 85% — linearno za sve osiguranike. To znači da svaka osnovica osiguranja čini 85% od srednjeg iznosa ličnog dohotka u grupi ličnih dohodaka koja odgovara pojedinoj osnovici.

U osnovice osiguranja osiguranici se razvrstavaju godišnje, na osnovu mjesečnog prosjeka ličnog dohotka svakog pojedinog osiguranika ostvarenog u protekloj godini. Tako određena osnovica vrijedi za godinu dana osiguranja unaprijed, bez obzira na promjene u ličnom dohotku koje se zbivaju u toj godini.

Takva bi osnovica služila i za određivanje novčanih primanja iz invalidskog i zdravstvenog osiguranja i za obračunavanje svih doprinosa.

U tezama je za sada predviđen model skale osnovica osiguranja i odgovarajućih grupa ličnih dohodaka, koji obuhvaća 40 osnovica osiguranja.

Dajemo nekoliko stvarnih primjera iz te skale:

Red. broj osiguranja	Osnovica Din	Odgovarajuće grupe ličnih dohoda	
		Donja granica	Gornja granica
1a	123.322	140.862 i više	—
1	116.342	132.888	140.861
15	51.451	58.767	62.293
34	16.955	19.411	20.576
39	12.696	14.501	15.371
40	16.325	14.500	—

Iz teza se ne vidi da li i kako stručna sprenja direktno utječe na odmjeravanje visine mirovine, osim indirektno putem radnog mjesta i osobnog dohotka, pa izgleda da postizavanje stručne spretnosti nema stimulacije u pogledu mirovine.

Starosna mirovina

Starosna mirovina se određuje u postotku od mirovinske osnovice. Ovu čini prosjek osnovica osiguranja po kojima je osiguranik bio osiguran za posljednjih 5, odnosno po izboru 10 godina osiguranja. Visina procenta zavisi o dužini mirovinskog staža.

Osigurnik ima više mogućnosti da ostvari starosnu mirovinu:

I varijanta:

1. Starosnu mirovinu može ostvariti osiguranik muškarac kad navršši 60 godina života, odnosno žena 55 godina, ako ima najmanje 20 godina mirovinskog staža.

U tom slučaju mirovina za 20 godina mirovinskog staža iznosi 30% od mirovinske osnovice i povećava se za svaku daljnju navršenu godinu mirovinskog staža po 2,5% od mirovinske osnovice za muškarca, a po 3,33% za ženu, tako da za 40 godina mirovinskog staža za muškarca, odnosno za 35 godina za ženu, starosna mirovina iznosi 100% od mirovinske osnovice.

2. Starosnu mirovinu može da ostvari osiguranik muškarac kad navršši 65 godina života, odnosno žena 60 godina života, ako ima najmanje 15 godina mirovinskog staža.

U tom slučaju mirovina iznosi: za 15 godina staža 40% i za svaku daljnju navršenu godinu do 19 godina mirovinskog staža 2% od mirovinske osnovice (za muškarce i žene).

3. Kad osiguranik muškarac navršši 40 godina mirovinskog staža, odnosno žena 35 godina, stiče starosnu mirovinu bez obzira na godine života. U tom slučaju mirovina iznosi 100% od mirovinskog osnova.

Osiguranik može ostvariti starosnu mirovinu i prije navršene 60. odnosno 55. (žena) godine života, ako ima najmanje 35 godina mirovinskog staža (muškarac), odnosno 30 godina (žena). U tom slučaju se obračunati iznos mirovine smanjuje po 5% za svaku godinu ranijeg odlaska u mirovinu prije navršene 60. odnosno 55. godine života (što smatramo nepravilnim).

II varijanta:

1. Starosnu mirovinu može ostvariti muškarac i kad navršši 55 godina života i najmanje 35 godina

mirovinskog staža, a žena 50 godina života i najmanje 30 godina mirovinskog staža.

U tom slučaju mirovina za navršene 35 odnosno 30 godina staža iznosi 80% od mirovinske osnovice i povećava se za svaku daljnju navršenu godinu staža po 4% od mirovinske osnovice.

Bez obzira na to kolik će biti usvojen mirovinski staž, treba naći takvu varijantu koja će osigurati mirovinu pod stanovitim uvjetima već s 15 godina staža i 60 odnosno 55 godina starosti, pri čemu za nedostajuće godine ne bi trebalo primjenjivati tako strogu redukciju od 5%, odnosno 4% za svaku godinu kao pod 3. u I varijanti. Dovoljno bi bilo da umanjenje bude u istom procentu u kojem je i porast mirovine, tj. 2,5% i 3,33%.

Beneficiranim stažom teze predviđaju pravo na starosnu mirovinu i s manjim radnim stažom i sniženom starosnom granicom za osiguranike koji rade na radnim mjestima na kojima je rad naročito težak i štetan po zdravlje.

Porodična mirovina

Pravo na porodičnu mirovinu stiču članovi porodice:

— umrlog uživaoca lične mirovine (starosne ili invalidske),

— umrlog osiguranika koji u času smrti ispunjava uslove mirovinskog i radnog staža za sticanje prava na starosnu ili invalidsku mirovinu za slučaj bolesti.

Porodična mirovina se određuje od starosne mirovine koja bi pripadala osiguraniku u času smrti. Visina porodične mirovine za 4 člana jednaka je starosnoj mirovini, za 3 člana 90%, za 2 člana iznosi 80% a za jednog člana 70% od starosne mirovine.

Prošireno osiguranje

Proširenim osiguranjem uspostavlja se mogućnost da osiguranici, na dobrovoljnoj bazi, ulaganjem dopunskih sredstava osiguraju sebi i članovima svoje porodice šira prava od onih koja se osiguravaju obaveznim mirovinskim osiguranjem.

Moguće je da i radni kolektiv ugovori da kolektiv bude nosilac i korisnik prava iz proširenog osiguranja.

Neriješeno ostaje pitanje otsluženje vojnog roka u JNA. Sposobni i zdravi mladići, vršeći svoju građansku dužnost na obaveznom vojnom roku u JNA, nalaze se u nepovoljnijem položaju u pogledu sticanja mirovinskog staža od svojih drugova koji nisu sposobni za službu u JNA i od drugarica, koje mogu da se nesmetano zaposle, da ne prekidaju staž i ranije ostvare puni mirovinski staž.

Stoga bi vojni rok, pod stanovitim uvjetima na pr. da je započeo iz radnog odnosa ili da se u određenom roku po otsluženju vojnog roka zasnue radni odnos, trebalo obuhvatiti u staž u obaveznom osiguranju ili bar predvidjeti mogućnost da se dopunom i taj period aktivira za mirovinski staž.

PP.